

Så skapar vi tillsammans en konkurrenskraftig svensk växtodling

- ✓ **Tar vara på** de fördelar Svensk växtodling erbjuder, som bördig mark, gott om vatten och vintrar som håller efter skadegörare.
- ✓ **Svenska odlare** ska ha färre och enklare regler som ger jämförbara förutsättningar med andra odlare inom EU.
- ✓ **Tillgången på** utsäde, gödsel, växtskydd med mera ska ge alla odlare samma möjligheter, oavsett land inom EU.
- ✓ **Ökar odlarnas** möjligheter att sälja sina produkter till förutbestämda priser, så kallad prissäkring.
- ✓ **Satsar på** en bioekonomi där lantbruksföretagaren har en central roll, kan bredda sitt produktutbud och vara innovativ i sitt företagande.

Korta fakta om svensk växtodling

Gynnsam geografi gör svensk växtodling till framtidsbransch

Svensk växtodling har god tillgång till mark, och skiljer sig från stora delar av världen med vintrar som sanerar bort många skadegörare. I stora delar av landet är det också god tillgång till vatten.

Ungefär 20% av det vi odlar blir livsmedel, 70% foder och resten kan gå till utsäde, bränsle, sprit, energi och miljövänlig ersättning till exempelvis olja i plasttillverkning. Odling av vall med gräs och baljväxter svarar för 45% av odlingsarealen. Baljväxterna fixerar själva luftens kväve.

Svensk växtodling är unik för att resthalterna av växtskyddsmedel är mycket låga och för att vi har kommit långt inom området integrerat växtskydd med en säker hantering. Dessutom har vi under många år arbetat med att få en balans mellan tillförsel och bortförsl av växtnäring.

Sveriges odlare brukar marken för största möjliga skörd med minsta möjliga insats vilket är smart för både klimat och miljö. Vår växtodling är en framtidsbransch som vi kan konkurrera med internationellt.

Stort kunnande och ständig utveckling

Sverige har en lång tradition av jordbrukare med stora kunskaper inom sitt område och vana av att ta del av rådgivning, forskning och innovationer. Tack vare ett långsiktigt arbete med att sprida ny information ligger Sverige bra till när det gäller att öka skördarna och samtidigt minimera insatserna av jordbearbetning, gödsling och växtskyddsmedel. Det är kunskap som har byggts upp under många år tack vare medvetna satsningar på tillämpad forskning och överföring av nya rön mellan forskare och gård.

Sverige ligger i framkant när det gäller rådgivning via satsningar som *Greppa Näringen*, *Säkert växtskydd*, *Odling i Balans*, projektet *Goda affärer på förnybar energi*, ny teknik som kvävesensorer och satellitstöd samt frivilliga åtgärder som både miljömässigt och ekonomiskt har varit en framgång.

Svensk växtodling är:

vete, havre, korn, råg, raps, rybs, lin, åkerböna, ärter, sockerbeta, potatis för konsumtion och stärkelse, vall, grönfoder, fröodling och salix.

Fler grödor längre norrut

Växtodling i Sverige har tidigare mest handlat om spannmål och vallodling, och vår havre som är nästan världsunik. I och med ett varmare klimat får vi större möjligheter att kombinera allt fler grödor i växtföljden allt längre norrut. Efterfrågan och behov gör att grödorna på våra åkrar ändras över tid, nu ser vi:

- » Ökande arealer med höstraps. En intressant omväxlingsgröda som kan odlas allt längre norrut.
- » Åkerbönan blir en allt populärare proteingröda. Ett komplement till rapsmjöl och ersättning till importerad soja.
- » Majs odlas allt längre norrut i Sverige.

Mer protein till djuren

Proteinförsörjningen till djuruppfödning i Sverige kan lösas på flera olika sätt. Vi kan odla fler proteingrödor som åkerböna och raps, och mer klövervallar. Ett annat alternativ är att odla mer av grödor som ger intressanta biprodukter, som rapsmjöl från raps och drank från etanolvete. Då kan Sverige minska sin proteinimport och därmed också minska belastningen på miljön i andra länder.

Energi på åkern

Med den goda tillgången till odlingsbar mark i Sverige är det idag inte en konflikt mellan livsmedel, energi och biomaterial på åker. Om marknaden för olja och el förändras, med högre priser som följd, kan energiproduktion på åker komma att bli intressant. Idag odlas främst vete till etanolproduktion för export till Tyskland, där kraven på klimatsmart gödsling till vetet gör Sveriges position ledande och till och med unik.

En produktion som samhället efterfrågar

Vi kan öka odlingen i Sverige. Med precisionsodling kan skördarna bli betydligt högre om man odlar rätt sak på rätt plats och om alla åtgärder genomförs i rätt tid. Vi är idag självförsörjande på de flesta växtodlingsprodukter och exporterar redan stora mängder vete, korn, havre och stärkelse. Däremot är det en knäckfråga för Sverige och flera andra EU-länder att många djur fortfarande får sin proteinförsörjning tryggad med sojaimport. Vi pratar om skuggarealer på 200 000 hektar som brukas på andra sidan Atlanten bara för foder till Sveriges djur.

Under många år har Sverige tappat i självförsörjningsgrad när det gäller insatsmedel som maskindelar, gödsel, växtskyddsmedel och naturligtvis också diesel. Vi är därför dåligt rustade om det av någon anledning skulle bli svårt att importera. Detta är en situation som vi tyvärr delar med många av våra grannländer.

Klimatförändringar ger nya möjligheter

Stigande temperaturer kan medföra en ökad odling i Sverige eftersom odlingsgränsen förskjuts norrut och säsongen blir längre. En längre växtsäsong ger fler möjligheter, men också nya svårigheter. Bland annat spår man att klimatförändringarna kommer att innebära större variationer vilket kan innebära både mer intensiva regn och längre värmeböljor. Det betyder större krav på att marken är väl-dränerad, samtidigt som det kan bli större behov av att bevattna under andra perioder. Det blir troligtvis allt viktigare att arbeta med växtförädling för att anpassa grödorna till nya förutsättningar.

En fördel som alltså kvarstår jämfört med många andra länder i Europa, är Sveriges kyligare vintrar som sanerar och minskar trycket av skadegörare. I Sverige är insekter därför sällan ett problem och svampangrepp kan ofta minskas med rätt växtföljd och andra odlingsåtgärder. Däremot frodas ogräs i vårt våta och svalare klimat och vi ser en ökad risk för fler svampangrepp i framtiden.

Resthalter långt under gränsvärdena

Marken, vattnet och odlingsmedelerna i Sverige håller hög klass när det gäller renhet. Den låga användningen av växtskyddsmedel har lett till rekordlåga resthalter. Även resthalterna av oönskade ämnen såsom mykotoxiner och akrylamid är väl kontrollerade och i allmänhet låga. En svensk paradgren har varit att hålla en låg tillförsel av kadmium och andra tungmetaller i marken. Det har varit möjligt tack vare rådgivningen, regelkrav och inte minst industrins frivilliga åtgärder.

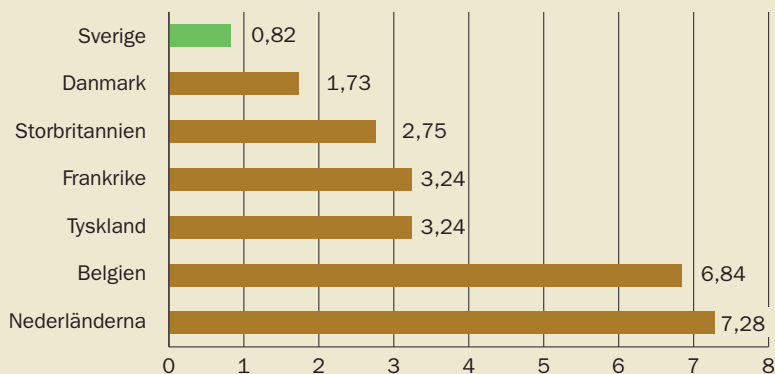
Friska och sunda grödor med låga halter växtskyddsmedel

Svensk växtodling ger friska och sunda grödor. För att nå det behöver växterna skyddas från angrepp och sjukdomar på olika sätt. Sverige har en mycket låg användning av kemiska växtskyddsmedel. Istället arbetar man med integrerat växtskydd – ett förebyggande arbete genom växtförädling, prognoser och varningar.

En förutsättning för att kunna hålla en låg nivå är att använda sunt och rent utsäde, som vid behov behandlas (betas) före sådd. Det finns idag mycket miljövänliga betningsmetoder som bygger på behandling med värme eller jordbakterier. Där har Sverige skaffat sig en världsledande ställning.

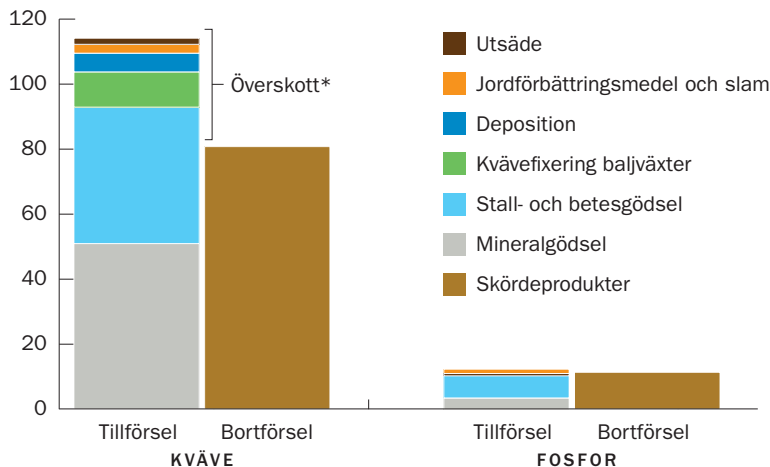
»Den låga användningen av växtskyddsmedel i Sverige har lett till rekordlåga resthalter.

Försäljning av växtskyddsmedel mätt i kilo aktiv substans per hektar jordbruksmark, 2013

Tillförsel och bortförsel, kg/ha, av kväve och fosfor för jordbruksmark, 2013

Skillnaden mellan tillförsel och bortförsel av växtnäring ska vara så liten som möjligt.

* Det svenska överskottet på 33 kg kväve/ha är i sammanhanget lågt. Sverige är bland de länder som har lägst överskott i Europa.

Klimatsmart gödsel

I Sverige har vi länge arbetat med att leva upp till de allt tuffare krav som finns i EU:s vattendirektiv angående växtnäring. Oavsett om vi fångar luftens kväve med hjälp av baljväxter, använder stallgödsel eller mineralgödsel från fabrik har vi nått en kväveeffektivitet. Vi har också kommit långt med frågan om klimatsmart mineralgödsel. Andelen klimatcertifierad mineralgödsel är stor i Sverige.

Odlingslandskap ger en rik miljö

Sveriges odlingslandskap bidrar till mer än odling. Det öppna landskapet med många olika slags kantzoner gynnar den biologiska mångfalden och det finns i många områden ett växelspel mellan pollinerande insekter och odlade grödor. Det pågår flera projekt med åtgärder för att öka mångfalden. Som exempel börjar lärkrutor bli ett vanligt inslag i landskapsbilden.

Växtnäring i balanserade doser

Blött väder som det svenska kan skapa problem med att behålla växtnäring på åkern till kommande omgång grödor. Trots det har Sverige internationellt sett en mycket bra balans mellan den näring som tillförs åkern via gödsling, den som finns i jorden och den näring som förs bort via skörden.

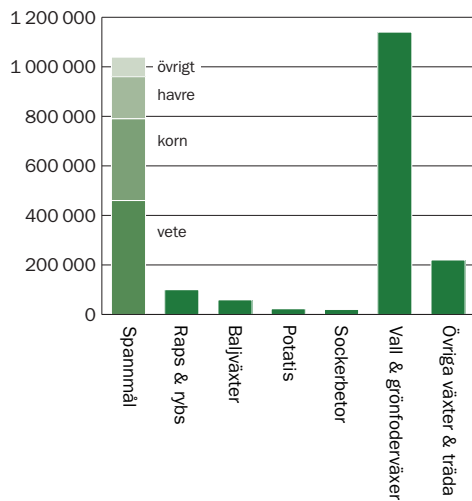
Både kväve och fosfor är vitala för att det ska växa bra och för att markens bördighet ska tas till vara. Använda på fel sett och i för stora doser ger växtnäring övergödda vattendrag, sjöar och hav. Sverige ligger också i täten med åtgärder som precisionsodling, fosfordammar, dikning och buffertzoner för att ytterligare minska läckage av växtnäring.

Det finns 20 000 växtodlare i Sverige och deras odling upptar cirka 7% av Sveriges landareal. Det motsvarar drygt 3 miljoner hektar, fördelat på 2 600 000 hektar åkermark och 450 000 hektar betesmark. Växtodlingsprodukternas värde i handeln motsvarar runt 10 miljarder per år. Till det kommer ytterligare 10 miljarder i omsättning av eget foder på gården.

Ungefär så här mycket grödor odlas på åkermarken i Sverige:

Andelen hektar per gröda

Källor: Eurostat, Jordbruksverket, OECD, SCB och LRF

Foto: Ester Sorri, Jan Petersson, Anders Wirström och Mats Alm

Form/grafisk produktion: Karozz Form AB

Vill du veta mer om svensk växtodling? Välkommen till www.lrf.se/vaxtodling

Lantbrukarnas Riksförbund, 105 33 Stockholm. Telefon 0771 - 573 573. www.lrf.se

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND